

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 AE Den Haag

KIESRAAD

Datum
9 juli 2018

Ons kenmerk
2018-0000583888

Inlichtingen
mr. P.A. Kingma
T +31 (0) 70 426 62 66
F +31 (0) 70 751 70 78

Uw kenmerk

Onderwerp

Adviesaanvraag inzake wijziging van de Kies- en referendumregeling in verband met de introductie van kiescolleges BES

Blad
1 van 3

Bezoekadres
Zürichtoren, 14 etage
Muzenstraat 85
2511 WB Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.kiesraad.nl

E-mailadres
kiesraad@kiesraad.nl

1. Inleiding

In uw brief van 12 juni 2018 verzoekt u de Kiesraad om op een zo kort mogelijke termijn advies uit te brengen over een wijziging van de Kies- en referendumregeling in verband met de introductie van kiescolleges in Caribisch Nederland. Het betreft hier onder meer een aanpassing c.q. vaststelling van de modellen voor de registratie van de aanduiding van politieke groeperingen, de inlevering van de kandidatenlijsten, het onderzoek naar en de openbaarmaking van de kandidatenlijsten, de modellen voor het stembiljet en de vaststelling van het aantal stemmen in een gemeente of openbaar lichaam, alsmede de verschillende modellen in het kader van de benoeming van nieuwe leden van een vertegenwoordigend lichaam.

Daarnaast zijn de modellen voor de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer aangepast, zodat deze ook kunnen worden gebruikt voor die verkiezing in de openbare lichamen. De wijziging van de Kies- en referendumregeling hangt samen met de gelijktijdig op 1 augustus 2018 in werking tredende Wet tot wijziging van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba [BES] en de Kieswet in verband met de introductie van kiescolleges voor de Eerste Kamer en het Uitvoeringsbesluit Kiescolleges BES. Hierover heeft de Kiesraad op 22 mei 2017, respectievelijk 16 april 2018, advies uitgebracht.¹

2. Samenvatting

De Kiesraad kan instemmen met het voorstel. De Raad adviseert wel om de vaststelling van de Friestalige versies van de modellen ten behoeve van de

¹ Zie: <https://www.kiesraad.nl/adviezen-en-publicaties/adviezen/2017/05/22/advies-kiescolleges-eerste-kamer>; <https://www.kiesraad.nl/adviezen-en-publicaties/adviezen/2018/4/16/advies-over-ontwerpbesluit-uitvoeringsbesluit-kiescolleges-bes>

Datum
9 juli 2018

Kenmerk
2018-0000583888

Onderdeel
Kiesraad

Blad
2 van 3

kiescolleges van de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba en de eilandsraadverkiezingen achterwege te laten. Daarnaast geeft de Kiesraad in overweging om de inzet van de Friese versie van de formulieren voor andere verkiezingen nader te bezien. De opname van keuzeopties in het formulier die in de praktijk niet kunnen worden gebruikt, kan tot onnodige verwarring leiden.

3. Aanpassing Friestalige modellen

In de voorgestelde regeling wordt de optie geïntroduceerd om een Friese versie van de modellen te gebruiken voor de kandidaatstelling van (een van) de kiescolleges. Op grond van art. 3 lid 1 van de Wet gebruik Friese taal kan een ieder de Friese taal gebruiken in het verkeer met bestuursorganen, echter slechts voor zover deze in de provincie *Fryslân* zijn gevestigd. Op grond hiervan is het reeds mogelijk om voor de verkiezing van de provinciale staten van *Fryslân*, het algemeen bestuur van het *Wetterskip Fryslân* of van de raden van gemeenten in de provincie *Fryslân*, een Friestalige kandidatenlijst en de overige daarbij behorende formulieren in te dienen.

Voor onderdelen van de centrale overheid waarvan het werkterrein zich uitstrekt tot de provincie *Fryslân* of een deel daarvan, kan de minister daarnaast op grond van artikel 6 lid 1 van de Wet gebruik Friese taal aanvullende regels stellen voor het gebruik van de Friese taal in schriftelijke stukken. De Kiesraad gaat ervanuit dat het niet de bedoeling is om deze bepaling in samenhang met de voorliggende wijziging van de Kiesregeling zo te interpreteren dat tevens bij de verkiezing voor een van de Kiescolleges Friestalige modellen kunnen worden gebruikt. De Kiesraad adviseert u dan ook om de aanpassing van de Friestalige modellen ten behoeve van de kiescolleges achterwege te laten en de Friestalige versie van de modellen slechts vast te stellen voor de verkiezingen waarvoor ze zinvol worden geacht. Wat de Kiesraad betreft, betekent dit dat in ieder geval ook de Friese versie van de modellen voor de eilandsraad kunnen komen te vervallen.

De Kiesraad geeft in overweging tevens ook de mogelijkheid tot het gebruik van Friese modellen bij de Tweede Kamerverkiezing, de Eerste Kamerverkiezing en de verkiezingen voor het Europees Parlement in de regelgeving nader te verduidelijken. Op dit moment kunnen ook die opties op de Friese versie van de modellen worden aangekruist, zonder dat nader bepaald is wat dat in de praktijk betekent. Zo is het onduidelijk of het daadwerkelijk de bedoeling is dat voor de genoemde verkiezingen gebruik kan worden gemaakt van Friese modellen of dat deze optie er abusievelijk in is gekomen, omdat de Nederlandstalig modellen één op één vertaald zijn in het Fries. Als de Friese modellen voor deze verkiezingen kunnen worden gebruikt, is het van belang dat verduidelijkt wordt onder welke omstandigheden dat het geval is. Is het bijvoorbeeld slechts mogelijk om voor kieskring 2 (*Fryslân*) een Fries model te gebruiken of is dat ook mogelijk als een kiezer een lijst inlevert voor andere kieskringen². Eerstgenoemde ligt wat de Kiesraad betreft voor de

² Hierbij dient een onderscheid gemaakt te worden met de in artikel H 2 lid 5 van het Kiesbesluit opgenomen mogelijkheid om aanduidingen op de kandidatenlijst in de Friese taal te vermelden indien het de verkiezing van de leden van provinciale staten van *Fryslân*, het algemeen bestuur van het

Datum
9 juli 2018

Kenmerk
2018-0000583888

Onderdeel
Kiesraad

Blad
3 van 3

hand, maar dit zou betekenen dat voor de verkiezingen van het Europees Parlement de Friese modellen niet gebruikt kunnen worden, aangezien bij die verkiezing Nederland slechts één kieskring telt.

4. Ondersteunende Software Verkiezingen

De voorgestelde aanpassingen hebben op onderdelen gevolgen voor de Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV) die bij de verkiezingen voor de Eerste Kamer door politieke partijen en centraal stembureau gebruikt worden. De Kiesraad is, als opdrachtgever van de software, voornemens deze aanpassingen tijdig in de software in te voeren, voorafgaande aan de aankomende Eerste Kamerverkiezing en vraagt om hiervoor de nodige financiële middelen vrij te maken.

In het verleden is ervoor gekozen om de software niet voor eilandsraadsverkiezingen in te zetten. Voor de volledigheid wordt hier opgemerkt dat de Kiesraad in lijn hiermee niet voornemens is de software zo aan te passen dat deze ook kan worden gebruikt voor de verkiezing van de kiescolleges.

DE KIESRAAD,
Voor deze,

J.G.C. Wiebenga
Voorzitter

M. Bakker
secretaris-directeur

